

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом директора
Інституту педагогіки НАПН України
від 7 квітня 2015 № 38

ПОРЯДОК

попередньої експертизи дисертацій в Інституті педагогіки НАПН України

1. Загальні положення

Порядок визначає процедуру розгляду завершених дисертаційних робіт шляхом розгляду на засіданнях відділів Інституту педагогіки НАПН України (далі – Інституту).

1.1. Порядок розроблено відповідно до вимог Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, Положення про спеціалізовану вчену раду, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 14 вересня 2011 року № 1059, наказу Міністерства освіти і науки України від 17 жовтня 2012 року № 1112 “Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук”.

1.2. Проведення попередньої експертизи дисертацій має на меті оцінювання наукового рівня і практичного значення дисертацій, виконаних аспірантами, докторантами, здобувачами наукового ступеня в Інституті.

1.3. Попередній розгляд не повинен тривати понад два місяці для дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук (доктора філософії) і три місяці – доктора наук з дня подання документів, передбачених п. 2.2–2.3 цього Порядку.

1.4. Контроль за дотриманням строків проведення попередньої експертизи дисертацій покладається на завідувача відділу.

2. Підготовка до проведення попередньої експертизи

2.1. Усі дисертації, виконані аспірантами, докторантами, здобувачами Інституту в обов’язковому порядку проходять попередню експертизу на засіданнях відділів.

2.2. Здобувач наукового ступеня для розгляду дисертації на засіданні відділу звертається із заявою до завідувача відділу щодо проведення попередньої експертизи дисертації.

2.3. До заяви додаються такі документи:

- рукопис дисертації з додатками і проєкт автореферату дисертації, оформлені відповідно до встановлених вимог, завірені на титульних аркушах підписами автора, наукового керівника (консультанта), а для здобувачів наукового ступеня доктора наук додатково – автореферат захищеної дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук;
- відгук наукового керівника (консультанта), завірений печаткою за основним місцем роботи;
- посвідчення про складені кандидатські іспити, оформлені в установленому порядку (для здобувачів наукового ступеня кандидата наук);
- перераховані в проєкті автореферату монографії, брошури, авторські свідоцтва (копії), статті, тези доповідей;
- матеріали експерименту (анкети, тести, конспекти і т.д.)
- довідки про впровадження.

2.4. Подані для проведення експертизи рукопис дисертації, проєкт автореферату, а також перераховані в авторефераті публікації та інші документи попередньо вивчають рецензенти, яких визначає завідувач відділу.

3. Процедура проведення попередньої експертизи

3.1. Після подання дисертації для попередньої експертизи завідувач відділу погоджує дату й місце проведення засідання відділу, кандидатури голови і секретаря засідання, а також рецензентів – фахівців з наукового напрямку дослідження.

3.2. Для проведення попередньої експертизи дисертації на засіданні відділу призначаються **три рецензенти** з числа наукових і науково-педагогічних працівників, які мають науковий ступінь і вчене звання, зокрема не менше двох докторів наук – для рецензування дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук (доктора філософії) і **не менше трьох докторів** наук – для докторської дисертації (за відсутності у відділі фахівців можна запрошувати як рецензентів членів спеціалізованих вчених рад, фахівців інших відділів Інституту, вчених з інших вищих навчальних закладів та наукових установ).

Рецензенти після ретельного вивчення наукової роботи, проєкту автореферату, публікацій і документів, що підтверджують упровадження і апробацію одержаних здобувачем результатів, протягом 20 робочих днів готують письмові рецензії, у яких роблять обґрунтований висновок про відповідність роботи встановленим вимогам, а також про можливість рекомендування її до захисту у спеціалізованій вченій раді.

У рецензіях обов'язково мають бути відображені такі компоненти: актуальність теми дослідження, її відповідність планам роботи відділу, зв'язок з науковими темами; особистий внесок автора в досягненні наукових результатів, наукова новизна роботи; ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій; ступінь наукової новизни результатів дисертаційної роботи; повнота оприлюднення основних положень дисертації; наукове й практичне значення отриманих результатів і рекомендації щодо використання їх; оцінка структури дисертації, мови та стилю викладення. У рецензіях прописуються критичні зауваження до роботи й обов'язково оцінюється відповідність дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту.

Письмові рецензії подаються у відділ не пізніше як за тиждень до засідання.

3.3. Засідання відділу вважається правочинним, якщо на ньому присутні дві третини співробітників.

3.4. Якщо науковим керівником (консультантом) здобувача є керівник відділу, то головою засідання призначається провідний фахівець відділу.

3.5. На одному засіданні не рекомендується обговорювати більше однієї докторської дисертації або двох дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук (доктора філософії).

3.6. Порядок обговорення дисертації на засіданні відділу такий:

- голова доводить до відома присутніх порядок денний засідання, повідомляє дані про голову й секретаря засідання (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь і вчене звання), дані про здобувача, зокрема прізвище, ім'я та по батькові, дату і місце народження, освіти, стаж і місце роботи, відомості про навчання в аспірантурі чи прикріплення здобувачем, чинний статус здобувача;
- оголошує тему дисертації і дату її затвердження, дані про наукового керівника (консультанта);
- відомості про рецензентів дисертаційної роботи (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь і вчене звання);
- здобувач доповідає (за необхідності з використанням мультимедійної презентації або ілюстрованих матеріалів) основні положення дослідження, що виносяться на захист;
- присутні на засіданні ставлять запитання здобувачеві;
- голова надає слово науковому керівнику (консультанту), який коротко характеризує особистість здобувача, його наукову зрілість (за відсутності наукового керівника (консультанта) з поважних причин його відгук зачитується секретарем);
- голова надає слово рецензентам роботи, а за відсутності рецензента з поважних причин, рецензія оголошується; якщо рецензія негативна, присутність рецензента обов'язкова;
- голова надає слово здобувачеві для відповіді на висловлені зауваження і пояснення своєї позиції щодо дискусійних питань;
- відбувається обговорення дисертаційної роботи у формі публічної дискусії, у якій можуть брати участь усі присутні на засіданні;

- учасники засідання – провідні фахівці за спеціальністю (профілем) дисертації у своїх виступах обов'язково мають звернути увагу на відповідність поданої роботи чинним вимогам, що висуваються до дисертації, зазначити, чи досягнуто мети дослідження, чи розв'язано наукове завдання, оцінити елементи наукової новизни, акцентувати увагу на логіці й методах дослідження, прикладних результатах, цілісності й завершеності роботи, зробити загальний висновок щодо дисертаційної роботи;
- ставиться на відкрите голосування висновок про дисертаційну роботу; рішення вважається позитивним, якщо за нього проголосувало не менше як три чверті присутніх на засіданні.

3.7. На засіданні відділу може бути прийнято одне з таких рішень:

- про рекомендацію дисертації до попереднього розгляду спеціалізованою вченою радою, якщо, на думку рецензентів і фахівців відділу, здобувач успішно розв'язав поставлене перед ним наукове завдання;
- про рекомендацію дисертації до попереднього розгляду спеціалізованою вченою радою з урахуванням поправок; у цьому разі автор упродовж одного місяця вносить необхідні виправлення в текст дисертації й автореферату і складає довідку-погодження;
- про доопрацювання дисертації у зв'язку з необхідністю внесення змін принципового характеру; у цьому разі автору надається термін для усунення недоліків, після чого дисертацію повторно розглядають на засіданні відділу в установленому порядку;
- про зняття дисертації з обговорення; у цьому випадку в протоколі мають бути зазначені причини, що не дають підстав позитивно оцінити подану роботу. Незалежно від результатів попереднього обговорення дисертацію знімають з розгляду на засіданні відділу в разі, якщо:
- зміст дисертаційної роботи не відповідає паспорту спеціальності, за якою її представлено до розгляду;
 - оформлення дисертації не відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника;
 - у тексті дисертації або автореферату виявлено плагіат;
 - на цьому наполягає більшість призначених рецензентів (з відповідною аргументацією у письмових рецензіях та відображенням у протоколі засідання).

4. Підготовка висновку щодо дисертаційної роботи

4.1. Висновок Інституту щодо дисертаційної роботи (далі – висновок) має бути оформлений у вигляді витягу з протоколу засідання відділу, за підписом голови й секретаря засідання, затверджений директором і завірений гербовою печаткою Інституту.

4.2. Завідувач відділу, на засіданні якого рекомендовано дисертацію до попереднього розгляду спеціалізованою вченою радою, забезпечує своєчасну підготовку проекту висновку відповідно до встановленого зразка (додаток 2) та вимог Міністерства освіти і науки України й несе персональну відповідальність за якість, достовірність і об'єктивність поданої у висновку інформації.

У висновку мають бути відображені повний текст виступів, запитань і відповідей на них. Висновок друкують у трьох примірниках, один із яких зберігається у відділі, а два передаються здобувачеві.

4.3. **Висновок** разом з **примірником дисертації і проектом автореферату** у місячний термін подається на затвердження директору Інституту.

Висновок затверджується лише у разі дотримання всіх вимог Міністерства освіти і науки України та встановленої цим Порядком процедури проведення попередньої експертизи дисертацій.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Інституту педагогіки НАПН України

П.І.Б.

_____ 201_ р.

М.П.

ВИСНОВОК

Інституту педагогіки НАПН України щодо кандидатської (докторської) дисертації П.І.Б. на тему (назва теми дисертації) за спеціальністю (шифр та назва спеціальності), що затверджено вченою радою Інституту педагогіки НАПН України (дата затвердження, номер протоколу), узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (дата затвердження, номер протоколу)

ВИТЯГ

з протоколу засідання відділу (назва відділу) Інституту педагогіки НАПН України від (дата засідання)

Присутні: перерахувати учасників засідання кафедри із зазначенням посади, наукового ступеня та вченого звання.

Запрошені: перерахувати представників інших установ із зазначенням місця основної роботи, наукового ступеня, вченого звання.

З присутніх – (вказати кількість) докторів наук та (вказати кількість) кандидатів наук – спеціалістів за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний: Обговорення дисертаційної роботи здобувача (П.І.Б., назва дисертації), поданого на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук за спеціальністю (шифр та назва спеціальності) щодо рекомендації її для попереднього розгляду і захисту у спеціалізованій вченій раді.

Слухали: Обговорення дисертаційної роботи здобувача (П.І.Б., назва дисертації), поданого на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук за спеціальністю (шифр та назва спеціальності).

Інформація голови про здобувача.

Доповідь здобувача про результати дисертаційної роботи: зміст доповіді здобувача.

По закінченню доповіді доповідачеві присутні були поставили такі запитання: запитання та відповіді здобувача.

Після відповідей здобувача на запитання з характеристикою його наукової діяльності виступив науковий керівник (консультант): виступ наукового керівника (консультанта). Після цього було надано слово рецензентам роботи: виступ кожного рецензента та його висновок.

В обговоренні дисертаційної роботи взяли участь: виступи учасників засідання з рекомендацією щодо можливості подання дисертації до попереднього розряду спеціалізованою вченою радою.

На підставі результатів обговорення присутні на засіданні прийняли:

ВИСНОВОК щодо дисертації П.І.Б. (назва теми дисертації)

Висновок відділу про дисертацію повинен розкривати такі аспекти:

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з планами наукових робіт інституту.

Наукові положення та їх новизна. Окремо зазначаються наукові положення, отримані дисертантом вперше, які набули подальшого розвитку й удосконалені за результатами дослідження.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які виносяться на захист. Сукупність нових наукових положень, здобутих автором у дисертації і винесених на захист, повинна відповідати формулюванню завдань. Підтвердження використаних методів дослідження, коректність даних експериментальних досліджень, достовірність статистичної та емпіричної інформації. Якщо наукова обґрунтованість підлягає сумніву, вказують об'єктивні причини, що викликають такі сумніви, акцентують увагу на запитаннях, що мають дискусійний характер.

Наукове та практичне значення роботи. У новизні узагальнюють результати здобутих нових теоретичних положень у розвитку того чи іншого наукового напрямку або проблеми. Формулювання практичного значення повинно конкретно відповідати на запитання, що дає виконана робота для практики (нові способи, технології, методики і та ін.). Використання результатів роботи. Наводяться конкретні відомості щодо реального предметного впровадження результатів дослідження із посиланням на відповідні довідки про впровадження, які мають містити інформацію щодо конкретних сфер, способів та результатів впровадження.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Перелік основних друкованих праць, у яких викладено результати дисертаційної роботи згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України. У висновку мають бути визначені конкретний персональний внесок здобувача до всіх наукових праць, опублікованих із співавторами, а також повнота відображення основних результатів дослідження у публікаціях.

Оцінювання мови та стилю дисертації. Дисертація та автореферат мають бути написані грамотно, а стиль викладення в них матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій – забезпечувати легкість і доступність їх сприйняття.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої роботу подано до захисту. Визначається з урахуванням затвердженого Міністерством освіти і науки України переліку наукових спеціальностей та напрямів досліджень.

Відповідність дисертації чинним вимогам та можливість подання до захисту. Робиться однозначний висновок щодо відповідності або невідповідності роботи, що розглядається, вимогам “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, а також дається рекомендація стосовно можливості подання її до спеціалізованої вченої ради для попереднього розгляду та захисту. Обов'язково наводяться результати відкритого голосування учасників засідання із зазначенням кількості осіб, які подали голоси “за” або “проти” такої рекомендації.

Висновок підписує голова і секретар, затверджує директор.